

**Aanvullend onderzoek naar
vleermuizen en vogels met
een vaste verblijfplaats in het
kader van
nieuwbouwwontwikkeling
nabij de Ambachtsheerelaan
te Harmelen**

Concept

Juni 2018

P16-055/W1197

Auteur: S. Westbroek

Natuur-Wetenschappelijk Centrum

078-6213921

nwcadvies@nwcadvies.nl

www.nwcadvies.nl

**Aanvullend onderzoek naar vleermuizen
en vogels met een vaste verblijfplaats in
het kader van nieuwbouwontwikkeling
nabij de Ambachtsheerelaan te
Harmelen
-concept-**

Natuur-Wetenschappelijk Centrum, Noorderelsweg 4A, 3329 KH Dordrecht

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en vogels met een vaste verblijfplaats in het kader van nieuwbouwontwikkeling nabij de Ambachtsheerelaan te Harmelen.

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Tamar Braaksma, Hans Bruning, Jeroen Dekker, Alexandra Haan, Rob Haan, Vivian Maas, Mariëlle Oomen, Sanne Westbroek

Samenstelling: Sanne Westbroek

Foto's: Jeroen Dekker

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en vogels met een vaste verblijfplaats in het kader van nieuwbouwontwikkeling nabij de Ambachtsheerelaan te Harmelen [Samenst.: Westbroek, S.] [Foto's: Dekker, J.]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/ NWC.

Trefw.: Wet natuurbescherming, vleermuizen, Ransuil, Ambachtsheerelaan, Harmelen

W1197/P16-055

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, oktober 2016
Geactualiseerd in juni 2018

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Gebiedsbeschrijving	7
3	Wettelijk kader	9
4	Methode	13
5	Resultaten	15
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	19

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet Natuurbescherming en Rode Lijst

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Bijlage 3: Vogels en ruimtelijke ingrepen

1. Inleiding

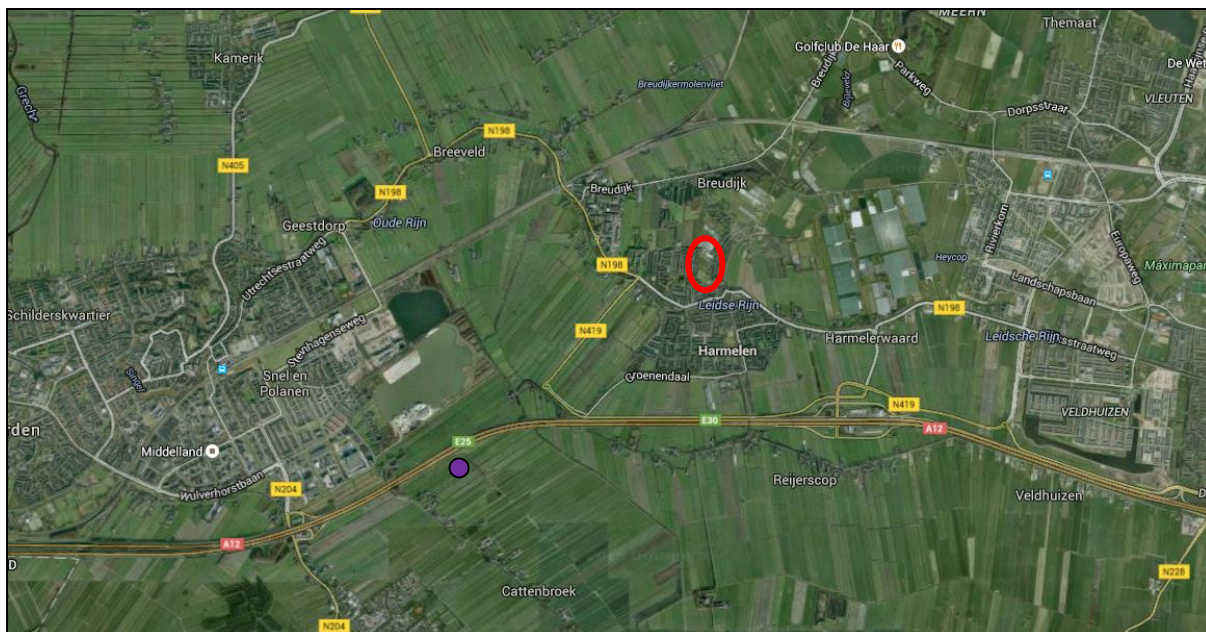
Er bestaan plannen om nieuwe woningen te realiseren op een locatie nabij de Ambachtsheerelaan te Harmelen (gemeente Woerden). Op dit moment heeft de locatie een agrarische bestemming. Ten behoeve van de realisatie van deze woningen dient er bebouwing te worden gesloopt. Mogelijk worden er watergangen gedempt en bomen gekapt.

Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen en bestemmingsplanwijzigingen dient, in het kader van de Wet natuurbescherming, onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

Uit een in maart 2016 door het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) uitgevoerde quickscan (Stolwijk, 2016), blijkt dat een deel van de te slopen bebouwing binnen het plangebied geschikt is als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Ook zijn er binnen het plangebied drie nesten van kraaiachtigen aangetroffen die mogelijk zouden kunnen functioneren als nestplaats voor de Ransuil (*Asio otus*). Daarnaast zou het plangebied onderdeel uit kunnen maken van het foerageergebied van deze soort. Volgens één van de omwonenden is er in 2015 een jagende Ransuil binnen het plangebied waargenomen.

Vleermuizen, de Ransuil en hun verblijfplaatsen zijn streng beschermd door de Wet natuurbescherming. Om te bepalen of er bij de voorgenomen werkzaamheden sprake is van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming, diende aanvullend onderzoek plaats te vinden. Hiermee kon de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de Ransuil en vleermuizen worden aangetoond, dan wel uitgesloten en kon achterhaald worden welke functie(s) het plangebied voor hen vervult. Met behulp van de resultaten is bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen voor deze soorten hebben.

KuiperCompagnons, die gevraagd is om het bestemmingsplan op te stellen, heeft het NWC opdracht gegeven voor het aanvullende onderzoek naar vleermuizen en vogels met een vaste verblijfplaats en om te adviseren in het kader van de natuurwetgeving.

Figuur 1: Ligging plangebied in de streek (rood omcirkeld)

Bron kaartmateriaal: Google Maps

Figuur 2: Ligging van het plangebied (rood omlijnd) nabij de Ambachtsheerelaan te Harmelen met vleermuisgeschikte gebouwen (geel omcirkeld) en nesten van kraaiachtigen (paarse stippen). Het plangebied is opgesplitst in locatie A (ca. 3,5 ha) en locatie B (ca. 0,85 ha). De watergangen die in het plangebied aanwezig zijn, zijn aangegeven met een blauwe lijn.

Bron kaartmateriaal: Google Earth

2. Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bevindt zich aan de noordzijde van de kern van Harmelen, in de provincie Utrecht (figuur 1). Het gebied wordt aan de noordkant begrensd door een kassencomplex en een woonhuis met bijbehorende tuin, aan de west- en oostkant door woonhuizen met bijbehorende tuinen en aan de zuidkant door de weg 'Tuinderij' (figuur 2). Op dit moment heeft het plangebied een agrarische functie en bestaat het uit weilanden, landbouwgrond, opstallen, watergangen, ruigte, bosschages, knotwilgen, boomgaarden en enkele solitaire bomen. Het gebied is opgedeeld in twee delen. Locatie A is ongeveer 3,5 ha groot en locatie B ongeveer 0,85 ha (figuur 2). Tijdens de quickscan en het aanvullend onderzoek is (in opdracht van KuiperCompagnons) alleen locatie A van het plangebied geanalyseerd. Locatie B zal op een later tijdstip verder onderzocht worden. Binnen locatie A zijn twee gebouwen aangetroffen die geschikt zijn om te dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. Daarnaast zijn er aan de westzijde van locatie A drie nesten van kraaiachtigen aangetroffen die mogelijk gebruikt worden als nestplaats door de Ransuil (figuur 2). Voor een impressie van het gebied zie foto's 1 t/m 4.

Foto 1: Graslandperceel met watergang en kassencomplex

Foto 2: Open kapschuur

Foto 3: Boomgaard

Foto 4: Watergang met knotwilgen

3 Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden. In dit geval is alleen soortbescherming aan de orde.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1 op de volgende pagina).

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1.

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet Natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel A opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

Wanneer één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden worden door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een dergelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

4. Methode

Vleermuizen

Vleermuizen gebruiken het landschap gedurende het jaar op verschillende manieren; door het jaar heen maken ze gebruik van kraamplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijven, winterverblijfplaatsen en jachtgebied. Daarnaast gebruiken ze landschapselementen, zoals bomenrijen en watergangen als vliegroute. Het vleermuisprotocol (maart 2017) dat door onder andere de Zoogdiervereniging en de gegevensautoriteit GaN is opgesteld, stelt daarom dat tenminste zes inventarisatiemomenten, verspreid over de periode half mei - begin oktober, nodig zijn om de verschillende functies die de aanwezige bebouwing mogelijk voor vleermuizen vervult zo goed mogelijk te inventariseren (bijlage 2).

Uit de quickscan, die in maart 2016 is uitgevoerd door het NWC, bleek dat de bomen binnen deelgebied A niet over geschikte holtes en andere openingen beschikken die door vleermuizen gebruikt kunnen worden als verblijfplaats. Om deze reden ontstaan er geen nadelige gevolgen voor verblijfplaatsen in bomen en bestond er geen noodzaak om de functie van de bomen voor vleermuizen nader te onderzoeken. Tijdens het onderzoek bleek echter dat een deel van de te slopen bebouwing wel geschikt is als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Nader onderzoek naar de functie van deze bebouwing voor vleermuizen was daarom nodig. Kijkend naar de habitatseisen en verblijfplaatskenmerken zouden de volgende vleermuissoorten in de bebouwing verwacht kunnen worden: de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de Baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), de Franjestaart (*Myotis nattereri*) en de Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*). Deze soorten maken allemaal gebruik van betimmering, daklijsten of dakbedekking van bebouwing als kraam-, zomer- en/of paarverblijfplaats. In de winter wordt voornamelijk gebruik gemaakt van spouwmuren, dakpannen en/of betimmering aan gebouwen. De bebouwing binnen het plangebied is door de aanwezigheid van betimmering en daklijsten geschikt als kraam-, zomer-, paar- en/of winterverblijfplaats van de bovengenoemde soorten. Andere vleermuissoorten zijn op basis van hun huidige verspreiding, habitatkenmerken en/of verblijfplaatskenmerken op voorhand uitgesloten.

Het vleermuisonderzoek in deelgebied A, nabij de Ambachtsheerelaan in Harmelen is geheel volgens het vleermuisprotocol uitgevoerd; twee inventarisaties hebben in de kraam/zomerperiode (half mei - half juli 2016) plaatsgevonden en ook in de zomer/paarperiode (half augustus - begin oktober 2016) hebben twee inventarisaties plaatsgevonden. Aangezien er vleermuissoorten zijn waargenomen die inspannender onderzoek vereisten is dan uitgevoerd in 2016, is er een aanvullende ochtendinventarisatie uitgevoerd in juni 2018. Door het uitvoeren van deze aanvullende inventarisatie zijn alle soorten, die kunnen voorkomen in het gebied, waargenomen.

De inventarisaties zijn uitgevoerd op 2 en 30 juni, 23 augustus en 14 september 2016. Daarnaast is een aanvullende ochtendinventarisatie uitgevoerd op 5 juni 2018. De

weersomstandigheden (gemiddelde temperatuur, neerslag en gemiddelde windsnelheid) op deze dagen, de start- en eindtijden van de vleermuisinventarisaties, de tijd van zonsondergang (ZO), zonsopkomst (ZO_p) en het aantal waarnemers per veldbezoek, worden vermeld in onderstaande tabel.

Tabel 1: Weersomstandigheden, start- en eindtijd en aantal waarnemers per veldbezoek

Datum	Temp. (°C)	Neerslag (mm)	Wind (Bft)	Start	Eind	ZO/ZO _p	# Waarnemers
02/06/2016	13	0,0	3	21:50	23:50	21:52	4
30/06/2016	15	0,0	0	22:00	00:00	22:03	3
23/08/2016	21	0,0	1	20:45	22:45	20:46	3
14/09/2016	23	0,0	0	19:55	21:55	19:56	4
05/06/2018	14	0,0	1	2:20	5:20	05:21	2

De gegevens over de weersomstandigheden zijn ter plaatse gemeten of ingeschat door de waarnemers.

De vijf inventarisaties zijn in de ochtend, avond en nacht uitgevoerd. De vleermuis-geschikte gebouwen werden door twee waarnemers in de gaten gehouden (één waarnemer per gebouw). Deze personen stonden zodanig opgesteld dat zoveel mogelijk zijden van de bebouwing in de gaten gehouden konden worden. De overige waarnemers hielden de rest van deelgebied A in de gaten en letten daarbij ook op waarnemingen en sporen van (rans)uilen.

Tijdens de inventarisaties is vooral gelet op uitvliegende vleermuizen en op vleermuizen die al rond zonsondergang actief waren. Wanneer een vleermuis rond zonsondergang wordt waargenomen, kan dit namelijk op de aanwezigheid van een verblijfplaats in de directe omgeving duiden. Dit omdat de meeste vleermuissoorten rond zonsondergang hun verblijfplaats verlaten en dan naar hun foerageergebieden vliegen. Vleermuizen die rond zonsondergang bij het te onderzoeken object worden waargenomen, hebben nog geen grote afstand af kunnen leggen, waaruit opgemaakt kan worden dat zij mogelijk in het object een verblijfplaats hebben. Tijdens de ochtendinventarisatie is gelet op invliegende vleermuizen.

Tijdens de inventarisaties in de paarperiode is tevens gelet op vleermuizen die sociale geluiden (waaronder werfroepjes) uitstoten en die paargedrag vertonen. Dergelijke geluiden en gedragingen kunnen duiden op de aanwezigheid van een paarverblijfplaats. Onderzoek naar winterverblijfplaatsen is niet goed uit te voeren. Bij aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen in het najaar (einde paarseizoen) moet er daarom zekerheidshalve vanuit worden gegaan dat het gebouw ook dienst kan doen als winterverblijfplaats.

Tijdens de vier veldbezoeken is gebruikgemaakt van heterodyne batdetectors (type Pettersson D-100) daarnaast is in het laatste veldbezoek gebruik gemaakt van batdetectors

type Petersson D-240X. Met behulp van deze batdetectors zijn de waargenomen vleermuissoorten op naam gebracht en is voldaan aan de vleermuisprotocol van 2013 en 2017.

Ransuil

De Ransuil behoort tot de vogels met een vaste verblijfplaats. Deze groep vogels wordt streng beschermd door de Wet natuurbescherming (bijlage 2). Om de eventuele functie van deelgebied A voor de Ransuil te bepalen, zijn vier bezoeken aan het plangebied afgelegd. Deze bezoeken zijn gecombineerd met de avondinventarisaties van de vleermuizen. Volgens de telrichtlijnen van SOVON, dient het onderzoek naar de aanwezigheid van een nestplaats van de Ransuil in de periode half februari tot en met half juli uitgevoerd te worden in de schemering en nacht. Twee van de inventarisaties vielen in deze periode. Tijdens de bezoeken is gelet op nestindicatieve waarnemingen (nestbezoek, transport van voedsel, bedelroepjes, pas uitgevlogen jongen) en is, vanaf een uur voor zonsondergang tot zonsondergang, gezocht naar sporen die duiden op aanwezigheid van de Ransuil (braakballen, veren, prooiresten).

5. Resultaten

Vleermuizen

Er zijn geen kraam-, zomer- en/of paarverblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de te slopen bebouwing binnen deelgebied A. Wel zijn er vijf verschillende vleermuissoorten waargenomen; de Gewone dwergvleermuis, de Ruige dwergvleermuis, de Laatvlieger, de Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en de Grootoorvleermuis (*Plecotus spec.*). Vanwege de regionale verspreiding wordt aangenomen dat het de Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) betreft.

Tijdens iedere telling zijn, verspreid binnen deelgebied A, meerdere gewone dwergvleermuizen jagend en passerend waargenomen. Gedurende de laatste twee inventarisaties is telkens één exemplaar van de Ruige dwergvleermuis waargenomen; op 23 augustus is een exemplaar, foeragerend ten westen van de te slopen bebouwing aan de Ambachtsheerelaan 35, waargenomen en op 14 september is een passerend exemplaar gesignaleerd. De Laatvlieger is de eerste en derde inventarisatie (3 juni en 23 augustus) aangetroffen; tijdens beide tellingen werden enkele exemplaren foeragerend en passerend boven deelgebied A waargenomen. De (Gewone) grootoorvleermuis is tijdens de laatste drie tellingen waargenomen; op 30 juni en 23 augustus is een exemplaar foeragerend nabij de te slopen schuur aan Ambachtsheerelaan 17 aangetroffen en op 14 september is alleen een passerend exemplaar waargenomen. De Rosse vleermuis is op 23 augustus en 14 september passerend over deelgebied A aangetroffen. Daarnaast werd op 14 september een foeragerend exemplaar binnen het deelgebied gesignaleerd.

Van geen van deze soorten zijn verblijfplaatsen aangetroffen binnen het plangebied.

Tijdens de telling op 14 september is een Gewone dwergvleermuis waargenomen die werfroepjes uitstootte terwijl hij passeerde. Werfroepjes worden uitgestoten door mannelijke vleermuizen om vrouwtjes naar hun paarverblijf te lokken en om hun territorium af te bakenen. Indien deze roepjes vanaf een vaste plaats worden uitgestoten, duidt dit op de aanwezigheid van een paarverblijfplaats. In dit geval werden de roepjes echter al vliegend uitgestoten, wat duidt op sociale activiteit en mogelijk een paarverblijfplaats in de omgeving. Binnen het deelgebied zelf is geen paarverblijfplaats aangetroffen.

Het gebied heeft geen belangrijke waarde als jachtgebied of onderdeel van een vliegroute. Dit omdat er in de directe omgeving voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig (in de vorm van het groen in de omgeving en de tuinen van aanliggende woningen). De bomen en bebouwing binnen het plangebied maken geen onderdeel uit van lange, aaneengesloten, lijnvormige elementen, zoals bomenrijen, waardoor een belangrijke waarde als vliegroute uitgesloten kan worden. De watergang ten westen van het plangebied wordt wel door enkele gewone dwergvleermuizen en

laatvliegers gebruikt als vliegroute. Echter zal dit, omdat er in de omgeving voldoende alternatieve vliegroutes voorhanden zijn (in de vorm van bomen en bebouwing, waaraan ze zich kunnen oriënteren) geen essentieel onderdeel zijn van een vliegroute van vleermuizen.

Tabel 2 geeft een overzicht van de waarnemingen die tijdens de vijf veldbezoeken gedaan zijn.

Datum	Waargenomen soorten	Aantallen en gedrag
02/06/'16	Gewone dwergvleermuis	- meerdere (5-10) foeragerend verspreid door het plangebied - 1 exemplaar passerend in noordwestelijke richting - 1 exemplaar passerend in zuidoostelijke richting - enkele (1-5) exemplaren passerend over watergang ten westen van het plangebied in noordelijke richting
	Laatvlieger	- 2 exemplaren passerend ten westen van het plangebied in noordelijke richting - 1 exemplaar passerend in zuidwestelijke richting - 1 exemplaar foeragerend ten oosten van de te slopen bebouwing aan de Ambachtsheerelaan 35
30/06/'16	Gewone dwergvleermuis	- 2 exemplaren foeragerend tussen bomen perenlaan - meerdere (5-10) foeragerend verspreid door het plangebied
	(Gewone) grootoorvleermuis	- 1 exemplaar foeragerend langs heg ten oosten van de te slopen schuur aan Ambachtsheerelaan 17
23/08/'16	Gewone dwergvleermuis	- 1 exemplaar passerend in oostelijke richting - meerdere (5-10) foeragerend verspreid door het plangebied
	Rosse vleermuis	- 1 exemplaar passerend, niet duidelijk vanuit welke richting
	(Gewone) grootoorvleermuis	- 1 exemplaar foeragerend ten noordoosten van de te slopen schuur aan de Ambachtsheerelaan 17
	Ruige dwergvleermuis	- 1 exemplaar foeragerend ten westen van de te slopen bebouwing aan de Ambachtsheerelaan 35
	Laatvlieger	- 1 exemplaar foeragerend ten westen van de te slopen bebouwing aan de Ambachtsheerelaan 35 - 1 exemplaar foeragerend ten noordoosten van de te slopen schuur aan de Ambachtsheerelaan 17 - 2 exemplaren passerend in noordelijke richting
14/09/'16	Gewone dwergvleermuis	- 1 exemplaar passerend in noordoostelijke richting met werfroepjes - meerdere (5-10) foeragerend verspreid door het plangebied
	Rosse vleermuis	- 1 exemplaar passerend, niet duidelijk uit welke richting - 1 exemplaar foeragerend
	Ruige dwergvleermuis	- 1 exemplaar passerend in noordoostelijke richting
	(Gewone) grootoorvleermuis	- 1 exemplaar passerend in zuidoostelijke richting
05/06/'18	Gewone dwergvleermuis	-meerdere <5 exemplaren passeren in noordwestelijke richting -meerdere <5 exemplaren foeragerend verspreid door het plangebied

Tabel 2: Vleermuiswaarnemingen deelgebied A, nabij de Ambachtsheerelaan te Harmelen

Ransuil

Tijdens geen van de bezoeken die aan deelgebied A zijn afgelegd, zijn exemplaren of sporen van de Ransuil aangetroffen. Ook tijdens het veldbezoek voor de quickscan in februari 2016 zijn geen sporen van deze soort aangetroffen. Mogelijk gebruikt de soort het gebied af en toe als jachtgebied. Echter, omdat tijdens geen van de vijf veldbezoeken ransuilen zijn waargenomen, of sporen zijn aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van deze soort, kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat het gebied geen essentieel onderdeel is van het leefgebied van deze vogelsoort.

Tijdens het laatste veldbezoek, op 14 september, is wel een paartje bosuilen gehoord aan de noordzijde van deelgebied B. Deze soort wordt vermeld als categorie 5 vogelsoort onder de Wet natuurbescherming. Soorten uit deze categorie keren weliswaar vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar beschikken wel over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, een alternatief te vinden.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

Uit de inventarisaties blijkt dat er geen vaste kraam-, zomer- en/of paarverblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in deelgebied A van het plangebied nabij de Ambachtsheerelaan te Harmelen. Daarnaast kan er zekerheidshalve vanuit gegaan worden dat een plek die als kraam-, zomer en/of paarverblijfplaats in gebruik is door de Gewone dwergvleermuis en de Ruige dwergvleermuis tevens als winterverblijfplaats gebruikt kan worden. Een massawinterverblijfplaats in de bebouwing in het plangebied kan uitgesloten worden aangezien daarvoor onvoldoende ruimte is achter de betimmering. Bij de sloop van de bebouwing zullen daarom geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetast, vernield en/of verstoord worden en zullen er ook geen individuen verstoord, verwond of gedood worden, waardoor overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming niet aan de orde is.

Uit het onderzoek blijkt dat het deelgebied wel door vleermuizen gebruikt wordt om te foerageren. De aantallen vleermuizen die waargenomen zijn, zijn echter laag en in de directe omgeving zijn voldoende alternatieve en geschikte foerageergebieden aanwezig. Daarnaast zijn er geen essentiële vliegroutes van vleermuizen aanwezig binnen het deelgebied.

Om deze redenen zullen er, ten aanzien van vleermuizen, geen overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming plaatsvinden bij de voorgenomen plannen in deelgebied A en zijn geen ontheffing en/of maatregelen nodig. Wel wordt aangeraden om zoveel mogelijk groen (in de vorm van bomenrijen en grasveldjes) binnen het deelgebied te behouden of in de nieuwe situatie terug te brengen. Daarnaast is het raadzaam om in de nieuwe situatie zo min mogelijk verlichting te gebruiken of om maatregelen te nemen waardoor (licht)verstoring van de dieren zoveel mogelijk voorkomen wordt. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik van amberkleurige verlichting en lichtbronnen die naar beneden gericht zijn.

Ransuil

Omdat er geen vaste verblijfplaatsen van ransuilen aanwezig zijn in het deelgebied en het gebied geen essentieel onderdeel is van de functionele leefomgeving van deze soort, bestaan er geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze vogelsoort.

Vlakbij het plangebied is wel een paartje bosuilen gehoord. Omdat deze soort niet in deelgebied A van het plangebied is waargenomen, zal dit deelgebied geen essentieel onderdeel zijn van de functionele leefomgeving van deze soort. Daarnaast kunnen bosuilen in veel verschillende soorten landschappen voorkomen (gemengd bos, boerenerven, (stads)parken, groene woonwijken met oude bomen, grote binnentuin-complexen), waardoor er, ook tijdens en na de herinrichting van het plangebied,

voldoende alternatief leefgebied voor deze soort voorhanden zal zijn. Ook voor deze soort bestaan er daarom geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming.

Referenties

Stolwijk, R., 2016. *Quickscan flora en fauna in het kader van nieuwbouwontwikkeling nabij de Ambachtsheerelaan te Harmelen*. W1110/p16-026. Natuur- Wetenschappelijk Centrum, Dordrecht

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, 27 maart 2013. Vleermuisprotocol 2013. www.gegevensautoriteitnatuur.nl en www.netwerkgroenebureaus.nl

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet Natuurbescherming en Rode Lijst

In het kader van de Wet Natuurbescherming worden alle in Europa voorkomende en in het wild levende vogels beschermd en onderstaande soorten uit overige soortgroepen:

Amfibieën <u>Habitatrichtlijn</u> Boomkikker Geelbuikvuurpad Heikikker Kamsalamander Knoflookpad Poelkikker Rugstreeppad Vroedmeesterpad <u>Overige soorten</u> Alpenwatersalamander Bruine kikker Gewone pad Kleine watersalamander Meerkikker Middelste groene kikker/bastaard kikker Vinpootsalamander Vuursalamander Vissen <u>Habitatrichtlijn</u> Houting Steur <u>Overige soorten</u> Beekdonderpad Beekprik Elrits Gestippelde alver Grote modderkruiper Kwabaal Zeezoogdieren <u>Habitatrichtlijn</u> Bruinvis	Bultrug Butskop Dwergpotvis Gestreepte dolfin Dwergvinvis Gewone dolfin Gewone spitsdolfijn Gewone vinvis Griend Grijze dolfin Kleine zwaardwalvis Narwal Noordse vinvis Orca Potvis Spitsdolfijn van gray Tuimelaar Walrus Witflankdolfijn Witsnuitdolfijn Witte dolfin Vleermuizen <u>Habitatrichtlijn</u> Baardvleermuis Bechsteins vleermuis Bosvleermuis Brandts vleermuis Franjestaart Gewone dwergvleermuis Gewone grootoorvleermuis Grijze grootoorvleermuis Grote hoefijzerneus Grote rosse vleermuis Ingekorven vleermuis	Kleine dwergvleermuis Kleine hoefijzerneus Laatvlieger Meervleermuis Mopsvleermuis Noordse vleermuis Rosse vleermuis Ruige dwergvleermuis Tweekleurige vleermuis Vale vleermuis Watervleermuis Landzoogdieren <u>Habitatrichtlijn</u> Bever Hamster Hazelmuis Lynx Noordse woelmuis Otter Wilde kat Wolf <u>Overige soorten</u> Aardmuis Boommarter Bosmuis Bunzing Damhert Das Dwergmuis Dwergspitsmuis Edelhert Eekhoorn Egel Eikelmuis Gewone bosspitsmuis	Gewone zeehond Grijze zeehond Grote bosmuis Haas Hermelijn Huisspitsmuis Konijn Molmuis Ondergrondse woelmuis Ree Rosse woelmuis Steenmarter Tweekleurige bosspitsmuis Veldmuis Veldspitsmuis Vos Waterspitsmuis Wezel Wild zwijn Woelrat Kreeftachtigen <u>Overige soorten</u> Europese rivierkreeft Weekdieren <u>Habitatrichtlijn</u> Bataafse stroommossel Platte schijfhoren
--	---	--	---

**Sporenplanten-
bladmossen**Habitatrichtlijn

Geel
schorpioenmos
Tonghaarmuts

**Sporenplanten-
varens**Habitatrichtlijn

Kleine vlotvaren

Overige soorten

Blaasvaren
Groensteel
Schubvaren

ZaadplantenHabitatrichtlijn

Drijvende
waterweegbree
Groenknolorchis
Kruipend
moerasscherm
Liggende raket
Zomerschroeforchis

Overige soorten

Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Beklierde
ogentroost
Berggamander
Bergnachtorchis
Blauw guichelheil
Bokkenorchis
Bosboterbloem
Bosdravik
Brave hendrik
Brede wolfsmelk
Breed wollegras
Bruinrode
wespenorchis
Dennenorchis
Dreps
Echte gamander
Fanjegentiaan
Geelgroene
wespenorchis
Geplooid
vrouwenmantel
Getande veldsla
Gevlekt
zonneroosje
Glad biggenkruid

Gladde zegge
Groene nachtorchis
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote
leeuwenklauw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karhuizeranjer
Karwijselie
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonnedaauw
Liggende ereprijs
Moerasgamander
Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkelk
Roggelelie
Rood
peperboompje
Rozenkransje
Ruw parelzaad
Scherpkruid
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis
Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

DagvlindersHabitatrichtlijn

Apollovlinder
Boszandoog
Donker
pimpernelblauwtje
Grote vuurvlinder
Moerasparelmoer-
vlinder
Pimpernelblauwtje
Tijmblauwtje
Zilverstreephooi-
beestje

Overige soorten

Aardbeivlinder
Bosparelmoer-
vlinder
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Duinparelmoer-
vlinder
Gentiaanblauwtje
Grote
parelmoervlinder
Grote vos
Grote
weerschijnvlinder
Iepenpage
Kleine heivlinder
Kleine
ijsvogelvlinder
Kommavlinder
Sleedoorpage
Spiegeldikkopje
Veenbesblauwtje
Veenbesparel-
moervlinder
Veenhooibeestje
Veldparelmoer-
vlinder
Zilveren maan

NachtvlindersHabitatrichtlijn

Teunisbloempijl-
staart

HaftenHabitatrichtlijn

Oeveraas

LibellenHabitatrichtlijn

Bronslibel
Gaffellibel

Gevlekte
witsnuitlibel
Groene
glazenmaker
Mercurwaterjuffer
Noordse
winterjuffer
Oostelijke
witsnuitlibel
Rivierrombout
Sierlijke
witsnuitlibel

Overige soorten

Beekrombout
Bosbeekjuffer
Donkere
waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempense
heidelibel
Speerwaterjuffer

KeversHabitatrichtlijn

Brede
geelrandwaterroof-
kever
Gestreepte
waterroofkever
Juchtleerkever
Vermiljoenkever

Overige soorten

Vliegend hert

ReptielenHabitatrichtlijn

Dikkopschildpad
Gladde slang
Kemp's
zeeschildpad
Lederschildpad
Muurhagedis
Soepschildpad
Zandhagedis

Overige soorten

Adder
Hazelworm
Levendbarende
hagedis
Ringslang

**Vaatplanten
(ernstig bedreigd
en bedreigd)**

Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Armbloemige
waterbies
Beklierde
ogentroost
Bergandoorn
Bergbeemdgras

Berggamander
Berghertshooi
Bergvrouwen-
mantel
Besanjelier
Betonie
Bilzekruid
Blaasvaren
Blauw guichelheil
Bleek bosvogeltje
Bleek schildzaad
Bleke schubwortel

Blonde zegge
Bosdravik
Bottelroos
Brave hendrik
Brede raai
Breed wollegras
Bruinrode
wespenorchis
Christoffelkruid
Draadgentiaan
Draadklaver
Dreps

Driedistel
Driekantige bies
Duifkruid
Duitse
Duitse brem
Dwerggras
Dwergglas
Echt lepelblad
Eironde
leeuwenbek
Fijn goudscherm
Fijnstengelige

Rode Lijst vaatplanten en vissen

fonteinkruid	Kleine wolfsklauw	Smalle raai	Zilt torkruid
Fraai hertshooi	Kleinste egelskop	Spiesraket	Zinkschapengras
Franjegentiaan	Kleverige reigersbek	Spiraalruppia	Zinkviooltje
Franse silene	Klimopklokje	Spits havikskruid	Zwartblauwe
Geel viltkruid	Kluwenklokje	Steenbraam	rapunzel
Geknikte	Knollathyrus	Stekende bies	Zweedse kornoelje
vossenstaart	Knolsteenbreek	Stijf struisriet	
Gelobde maanvaren	Knopbies	Stijve	Vissen (ernstig
Gelobde melde	Koprus	Stijve steenraket	bedreigd, bedreigd,
Genadekruid	Korensla	Stinkende	kwetsbaar,
gentiaan	Kraagroos	ganzenvoet	gevoelig)
Geoorde veldsla	Kranskarwij	Stinkende kamille	Adderzeenaald
Gesteelde	Kranssalie	Stofzaad	Ansjovis
zoutmelde	Kruipend	Tengere veldmuur	Barbeel
Getande veldsla	moerasscherm	Trosgamander	Beekforel
Gevlekt	Lange zonnedaauw	Tweehuizige zegge	Beekprik
Gevlekt	Langstengelig	Valkruid	Bittervoorn
zonneroosje	Liggend bergvas	Veenbloembies	Botervis
Glad biggenkruid	Liggende ereprijs	Veenmosorchis	Driedradige meun
Groene nachtorchis	Linnaeusklokje	Veenorchis	Elrits
Groenknolorchis	Malrove	Veldgentiaan	Fint
Groot spiegelklokje	Mannetjesorchis	Veldkruidkers	Gestippelde alver
Groot zeegras	Melkviooltje	Verfbrem	Gevlekte gladde
Grote biesvaren	Moerasgamander	Vetblad	haai
Grote bosaardbei	moerasscherm	Viltroos	Gevlekte griet
Grote bremraap	Moerasmele	Vliegenorchis	Glasgrondel
Grote	moerasweegbree	Vlottende	Grote koornaarvis
muggenorchis	Muurbloem	waterranonkel	Grote
Grote wolfsklauw	Muurganzenvoet	Vlozegge	modderkruiper
Handjesereprijs	Naakte lathyrus	Vogelnestje	Grote pieterman
Harlekijn	Naaldenkervel	Voorjaarsganzerik	Kleine slakdolf
Heelbeen	Nachtkoekoeks-	Vroege ereprijs	Kopvoorn
Herfstschrøeforchis	bloem	vrouwenmantel	Kroeskarper
hertshooi	Noords walstro	Waterlepeltje	Kwabaal
Honingorchis	Onderaardse klaver	Waterlobelia	Pijlstaartrog
Italiaanse clematis	Ondergedoken	Weidekervel-	Ruwe haai
Kale	Overblijvende	torkruid	Serpeling
vrouwenmantel	hardbloem	Weidevergeet-mij-	Sneep

Kalkboterbloem
Kalketrip
Karhuizer anjer
Karwij
Karwijselie
Klein glaskroos
Klein glidkruid
Klein nimfkruid
Klein spiegelklokje
Klein wintergroen
Klein zeegras
Kleine biesvaren
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine steentijm
Kleine tijm

Plat blaasjeskruid
Platte bies
Poppenorchis
Purperorchis
Riempjes
Roggelelie
Rond sterrenkroos
Ronde zegge
Rood bosvogeltje
Rossig fonteinkruid
Rozenkransje
Ruw paelzaad
Ruwe dravik
Scherpkruid
Slank wollegras
Slanke gentiaan

nietje
Welriekende
nachtorchis
Wergbloem
Wijdbloeiende rus
Wilde averuit
Wilde kievitsbloem
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Witte rapunzel
Witte
waterranonkel
Wolfskers
Wrangwortel
Zandwolfsmelk
Zeegerst

Stekelrog
Steur
Trompetter-
zeenaald
Vetje
Vlagzalm
Vorskwab
Winde
Zeepaardje
Zeestekelbaars
Zwarte grondel

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet Natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paar-verblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden moeten blijven of anderszins op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaapproiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomerijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Bijlage 3: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Als mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Wet Natuurbescherming aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Indien goedgekeurd, wordt door de provincie een “positieve afwijzing” afgegeven.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?

“Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling” of een “dwingende reden van groot openbaar belang” gelden echter niet als een wettelijk belang. Dit betekent dat de provincie in het kader van ruimtelijke ingrepen alleen een positieve afwijzing af kan geven.

Bescherming van vogelnesten

Artikel 3.1 lid 2 uit de Wet Natuurbescherming luidt:

“Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen”.

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met eventueel aanwezige vogelnesten. Er is sprake van een nest wanneer er nestindicatief gedrag is waargenomen en/of er een broedsel aanwezig is. Het vernielen of beschadigen van een nest is verboden. Dit geldt voor alle vogelsoorten. De meeste vogels maken echter elk broedseizoen een nieuw nest of zijn goed in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen onder de bescherming van de Wnb wanneer het in gebruik is (tijdens het broedseizoen). Wanneer een dergelijk nest niet in gebruik is, is geen ontheffing nodig voor het vernielen of beschadigen ervan.

Verstoring van vogels is ook verboden, maar er bestaat een uitzondering voor verstoring die niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 5 Wnb). Dit betekent dat verstoring tijdens het broedseizoen toegestaan is, mits de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort gewaarborgd blijft.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn niet alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn, maar het hele jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tot slot is er nog een categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voor deze soorten is extra onderzoek nodig, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hieronder de lijst met jaarrond beschermde vogelnesten:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>